

TERÖRÜN ANALİZİ

Temel DEMİRER

“Bilgisizliğin harekete geçmesi kadar

korkunç bir şey yoktur.”¹

“Uygurlık Krizi”nin devasa ölçeklerde yaşandığı koşullarda, kavramların alt üst edildiği bir kesitten geçiyoruz... Kavramların, gerçekte ilişkisinin kesildiği bu kesitte kimileri, “Terörün siyaset bilimi açısından yeterince analize tabi tutulmaması bir yana sosyolojisi de henüz bilinmiyor,”² derken; kimileri de “terör tanımlamaları”³ yapıyor... Bunlar, tam da B. Brecht’in, “Tiyatro Üzerine” yapıtında, “Kapitalizm, yüzüne karşı fırlatılan zehiri hemen ve sürekli olarak ilaca dönüştürme ve sonra ondan yararlanma gücüne sahiptir,” dediği işlevsellikteki kör düğümleri ağırlaştırırken; “küreselleşme” dedikleri emperyalist “Yeni Dünya Düzen(sizliği)” (“YDD”) panayırında pazarlanan en karmaşık “mal” da, böylelikle burjuva devletin, “terör” ve “terörizm” söylenceleri olup çıkıyor.

Ancak “Terör nedir, ne değildir?” ya da “Hangi koşullar altında terör, hangi koşullar altında değildir?”, sorusunu yanıtlamak; terörün tarihsel, ekonomik, toplumsal, antropolojik, sosyal psikolojik, sosyolojik ve sınıfsal öğeleriyle birlikte, devlet gerçeğini yerli yerine oturtmayı gerekli kılar. *Sınıflı-sömürücü toplumlarda genel bir “terör” (ve “terörist”) tanımı vermeye kalkışmak, abes ile iştigaldir.*

Ayrıca, “şiddetin her türlüüne karşıyız” demekle de iş bitmez! Böylesi bir tutumla, egemenlerin şiddetine dolaylı destek verilmiş olunur. Çünkü “YDD” ile dört yanı kuşatan egemen şiddet, insan(lık)a karşı sınırsız şiddet uygularken; soyut tartışmalarla, ezilenlerin direniş hakkını “şaiBELİ” kılmak; “kaş yapayım derken, göz çıkartmak”tan başka bir işe yaramaz/yaramıyor da...

TERÖR: NE DEĞİLDİR! NASIL TANIMLANMAZ?

“Bugün ‘terör’ dendiğinde bundan anlaşılan -ayırıcı niteliği fiilin siyasal saikle işlenmiş olması olan- ‘siyasal terör’dür. Terör ve terörizm, psikoloji, sosyoloji, hukuk, uluslararası ilişkiler gibi birden fazla disiplinin ilgi alanına girmesi nedeniyle disiplinler arası bir özellik kazanmaktadır. Aynı sebeple de çoğunlukla aynı gözükmele birlikte ufak bir veri değişikliği nedeniyle farklı durumları niteler gözükken pek çok tanımlaması mevcuttur.

Etimolojik açıdan Latince kökenli olan terör, korku yaratma, dehşete düşürme, sarsıntı yaratma anlamına geliyor. Terör, sürekli korku altında tutmak amacı içeren siyasal şiddet hareketleri,⁴ hükümet kararlarını ve kamu politikalarını uygulama veya bunlara karşı çıkma amacıyla kişilere ve mala yönelik fiziki bakımdan zarar verici ve yıkıcı eylemler veya eylemlerde bulunma tehdidi,⁵ toplumlarda korku, heyecan ve aşırı öfke yaratarak siyasal amaçlar için insanlar arasında güvensizlik duygusunu gerçekleştirmeye yönelik eylemler⁶ olarak tanımlanabiliyor. (...)

Clutterbuck’un⁷ gözdağı vermenin öldürücü formu olarak nitelediği ‘terörizm’ ise, politik, ideolojik veya dinsel amaçları gerçekleştirmek için korku yayarak, gözdağı vererek veya baskı yaparak planlı şiddet veya şiddet tehdidi kullanma,⁸ siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen

¹ Goethe.

² Ayşe Hür, “Terörde En Trajik Yöntem”, Radikal, 23 Aralık 2004, s.11.

³ Bkz: Devrim Ersezer, “Terör Tanımlaması Üzerine”, Radikal İki, 12 Aralık 2004, s.4.

⁴ Y. Altuğ, Terörizm, T.C. İçişleri Bak. Yay., Ankara 1989, s.14.

⁵ R. Keleş -A. Ünsal, Kent ve Siyasal Şiddet, AÜSBF Yay., 1982, s.2.

⁶ D. Tezcan, Uluslararası Terör Olayları, Uluslararası Terörizm ve Gençlik, MEB Yay., 1987, s.109.

⁷ R. Clutterbuck, Terrorism and Guerilla Warfare, Routledge Pub, London 1990, s.7.

⁸ T. İtil - G. Omay, Teröristlerin Demografik ve Psikolojik Hedefleri, Gen. Kur. Başk Yay., 1983.

strateji anlayışı,⁹ gelişmiş kitle iletişim ağından yararlanarak bir davaya ya da siyasal bir anlaşmazlığa dikkat çekmek için başvurulan radikal bir duyuru yöntemi¹⁰ olarak açıklanabilmektedir.

Terörizm, dehşet yayarak sindirme amacıyla siyasal rakiplerini sistemli olarak öldürtmek olarak kabul edildiğinde, İ.S. 66-73 yıllarında Zealot ayaklanmasında milliyetçi, aşırı ve Roma düşmanı olduklarını savunarak ılımlı Yahudilere karşı kıyım başlatan 'Sicariiler' buna ilk örneği oluşturur.¹¹ Organize şiddet kullanan ilk terörist grup olarak addedilen Sicariiler, manastırları yakmış, Kudüs'ün su yolunu tahrip etmiş, buğday ambarlarını yağmalamıştır. Böylece Roma halkında korku ve huzursuzluk yaratarak uzun süreli psikolojik bir savaş sürdürmüşlerdir.¹² 'Dağların yaşlı adamı' Hasan Sabbah'ın Semerkant'ta kurduğu, 1049-1134 yılları arasında etkin olan Haşhaşinler örgütü ve bunların eylemleri ise, farklı bir 'terör' örneği oluşturmaktadır. Sabbah, Alamut Kalesi'nde yetiştirdiği fedailerine Büyük Selçuklu Devleti yöneticilerine karşı intihar saldırıları düzenleterek devlet idaresini yıpratmaya çalışmıştı.¹³ Sabbah, terörü sistematikleştirmiş ve 'kurtarılmış bölge', 'vur-kaç' gibi kavramları ilk kez kullanarak terörün metodolojisini temellendirmiştir.¹⁴

Hıristiyan merkezli, modern batı literatüründe ise 1789 Fransız ihtilali 'terör'ün çıkış noktası olarak kabul edilir.¹⁵ İhtilali izleyen 1789-1795 yılları arasında Fransa'da yönetimin uyguladığı baskı ve sindirme politikası esasen devlet terörüne örnek oluşturur. Devletin kendi iktidarı altındaki topluma sistematik olarak ve toplumsal etiğe aykırı bir şekilde uyguladığı şiddet devlet terörünü tanımlar. Bu dönemdeki 'temizleme' faaliyetleri, Avrupa tarihinde 'terör dönemi' olarak anılır.

Milliyetçilik akımlarının hızlandığı XIX. yüzyıl, etnik temelli ve siyasi amacı etnik içerikli olan terörün yaygınlaşmaya başladığı dönem olarak kabul edilebilir. Tarih kitaplarında Birinci Dünya Savaşı'nı başlatan sebep olarak gösterilen Avusturya Arşidükü'nün bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmesi olayı da bu konuda akla ilk gelen örnek oluyor.

Terörün kurumsallaşması ve global bir nitelik kazanması, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hız kazandı. Soğuk Savaş döneminde terörizm, çoğunlukla bir devletin başka devletlerin istikrarını bozmaya yönelik politikalarının bir aracı olarak kullanıldı, bu da devlet destekli terörizmi doğurdu.¹⁶ Terörizm, kimi zaman kimi devletlerce bir dış politika aracı ve baskı unsuru olarak kullanılır ve yönlendirilir oldu. Böylece, diplomasinin yetersiz kaldığı ve savaşın da göze alınamadığı durumlarda terörizmin araç olarak kullanılması yaygınlaştı.¹⁷

Dikkat edin: Buraya kadar, hemen hemen -ezberletilen- her şey ifade edildiği hâlde en kapsamlı/ organize şiddet örgütlenmesi olan kapitalist devletten; emperyalist terörden tek bir satır dahi yok...

Örneğin, "siyasal terör"den söz edenler, "ekonomik terör"den yani insan(lık)ı aç bırakarak öldüren katliamlara "es" geçmeyi yeğlerken; Şeyh Bedreddin'in esin kaynağı "Zealot Ayaklanması" konusunda "çarpıtmalar"a başvurulmaktadır...

⁹ M. Bozdemir, "Terör mü Terörizm mi?" AÜSBF BYYO Yay., 1982, s.526.

¹⁰ D. Ergil, "Terörizm Mantığı ve Hedefi", AÜSBF Dergisi, Ocak-Haziran, 1991, s.172.

¹¹ Yves Michaud, Şiddet, çev: Cem Muhtaroglu, İletişim Yay, s.28.

¹² A. Taner Kışlalı, Siyasal Sistemler Siyasal Çatışma ve Uzlaşma, İmge Kit., 2000, s.41.

¹³ Fırat Purtaş, "Yeni Boyutlarıyla Terörizm ve Dış Politika" 2023, Aralık 2003, No:32, s.28-36.

¹⁴ A. Taner Kışlalı, Siyasal Sistemler Siyasal Çatışma ve Uzlaşma, İmge Kit., 2000.

¹⁵ Jonathan White, Terrorism, An Introduction, The Wadsworth Contemporary Issues Crime and Justice series Canada 2002, s.5.

¹⁶ Sertaç Başeren, "Terörizm: Kavramsal Bir Değerlendirme ve Mücadele", Avrasya Dosyası, Kış 1994-1995 C.1, No:4, s.163-174.

¹⁷ Gözde Kılıç Yaşın, "Terörün 'Kullanımı'...", Cumhuriyet Strateji, Yıl:1, No:32,7 Şubat 2005, s.4-5.

Yine aynı biçimde Hasan Sabbah'dan, 1789 Fransız İhtilali'nden söz eden tutum(suzluk), "terörün kurumsallaşması ve hız kazanması"nın da "ulusal kurtuluş hareketleri"nin yoğunlaşıp yaygınlaşmasıyla özdeşleştirme gafletine düşmektedir...

Bu tür resmi ideoloji patentli hurafelerin; "Terörün yeni 'eğitim alanı' Irak'ta çatışmaların sona ermesinden sonra militanların eli serbest kalacak... Uzmanlar, Irak'ta daha önce Afganistan'da olduğu gibi savaş alanında tecrübe kazanan İslamcı grupların, savaş bittikten sonra hedef ülkelere dağılarak büyük terör eylemleri gerçekleştirmesinden korkuyor... Londra merkezli Asya-Pasifik Vakfı Başkanı M. J. Gohel, 'Bugün Bin Ladin'in doktrini tüm dünyaya yayılıyor. El Kaide'ye zarar vermek, sorunu çözmez,' diyor,"¹⁸ türünden manipülatif haberlerle beslendiği gidişatta; nihayetinde sınıflı-sömürücü egemenliğe endeksli terör/terörizm konusunda şunlar denilebilmektedir: "Teröre başvuranların kendilerine ve eylemlerine meşruiyet sağladıkları en önemli nokta, oç alma güdüsü ya da çaresizlik olarak yansıtılmaktadır. Bu noktada, terörist için eyleme maruz kalan masumların hiçbir önemi yoktur; onlar kendisi için sadece bir vasıta. Dolayısıyla, terör eylemini müteakip başta medya olmak üzere ilgili ilgisiz bütün çevrelerce odaklanılan başlıca husus, katledilen masumların sayılarından ve geride bıraktıkları öykülerinden mütevellittir. (...)

Terörizm, XXI. yüzyıla Soğuk Savaş'tan miras kalan tüm güvenlik kurgularını temelinden sarsmıştır. Artık karşınızdaki düşman durağan konumlu ve devlet merkezli ordular yerine tek tek bireylerdir ve silahların bu düşmanla mücadelede belirgin bir işlevi kalmamıştır."¹⁹

Bunlar "iyi" de!²⁰ "İncil'deki, "Benden yana olmayan bana karşıdır./ Benimle birlikte toplamayan dağıtıyor demektir,"²¹ değişimin modern versiyonu özelliği taşıyan Bush'un, "Bizden yana olmayan bize karşıdır," dayatmalarının terör/terörizm gerçeğine ya da "küresel devlet terörü"ne veya "Dünyanın Filistinleştirilmesi"ne gelince...

TERÖR "MESELE" SININ GERÇEĞİ...

Şiddet, sınıflı-sömürücü iktidarın yapışık ikizidir. İktidar, şiddeti elinde tuttuğunu göstermesiyle temsiliyet kazanır ve kendini onaylatır. Yani terör burjuva iktidarın koruyucusudur. Sınıflı-sömürücü yapının ve kurumların savunma aracıdır. Foucault'nun ifadesindeki üzere, "Suç yasa sınırları içinde dolaşır, bazen yasanın bu yanındadır, bazen ötesindedir, üzerinde ve altındadır; suç, iktidar etrafında bulunur, bazen iktidarın karşısındadır, bir başka zaman iktidarın yanındadır."

Ezenlerin şiddeti karşısında, ezilenler açısından sessiz kalmak, ezenlerin şiddeti ile mutabakat halindeki sessiz şiddettir, onaydır, suç ortaklığıdır. Çünkü modern (kapitalist) toplumun gözeneklerinden şiddet fişkirir. Ve de onun tüm örgütlenmesi şiddet dengesi üzerine kuruludur.

"YDD" saldırganlığıyla kapitalizmin "şiddet dengesi", daha da azgınlaşırken, insan(lık) köklü bir "Uygarlık Krizi"ne tanık/taf kılınmaktadır. "Psiko-politik çöküş" olarak değerlendirilen bu küresel travma, toplumu, siyasal-ruhsal yozlaşmaya sürüklemektedir. Tam da bu çıkmaz sokakta, "reaksiyoner terör hareketleri" boy veriyor... (ABD'deki Atlanta Olimpiyatları'ndaki saldırı ya da Japonya'daki "Yüce Gerçek" tarikatının insanları sarin gazı kullanarak zehirlemesi türünden eylemlerde olduğu gibi...)

"Reaksiyoner terör hareketleri"nin boy verdiği zeminin kavranması gerekir. Örneğin ABD'de "terör" uluslararası ilişkilerden gündelik yaşama uzanan yelpazenin ayrılmaz bir parçasıdır.

Ancak unutulmamalıdır ki ezilenlerin şiddetinin tarihi, ezen şiddetinin örgütlenmiş biçimi devlet'in tarihiyle atbaşı yol alır. Bilindiği gibi "(Devletin-b.n) ayırdedici özelliği, kendini silahlı bir güç olarak örgütleyen topluluğa

¹⁸ "Savaşı Terör İzleyecek", Cumhuriyet, 28 Eylül 2004, s.11.

¹⁹ C. Cem Oğuz, "Terörizm Amacına Ulaşıyor", Radikal, 30 Eylül 2004, s.9.

²⁰ "Yargıç sanık hakkında olduğu kadar kendisi hakkında da yargıda bulunur." (Publius Syrus.)

²¹ Hz. İsa, Matta 12:30.

doğrudan denk düşmeyen bir kamu gücü'nün oluşturulmasıdır. (...) Devlet içindeki sınıf karşıtlıkları keskinleştikçe, ve komşu devletler genişleyip nüfusları arttıkça o (kamu gücü) da güçlenir.”²²

Yetkin bir “terör örgütlenmesi” olan kapitalist devlet, durmadan “terör”ü üretir ve uygular. Ancak uyguladığı sürekli terörü hep mazur göstermeye ve meşrulaştırmaya çalışır. Örneğin burjuvaziye göre, boksörler arasındaki yumruk dövüşü, kavga eden iki kişi arasındaki yumruk dövüşünden daha az tecavüzkârdır. İlkinde maçı kazanmak ve ekmeğini kazanmak için bir başkasına zarar verme vardır, ikincisinde ise bir başkasını ‘sadece incitmeyi istemek’ vardır. Bir cerrahın kullandığı bıçak, bir katilin kullandığı bıçaktan daha az tecavüzkârdır; polisin kullandığı zor, “terörist eşkiya” ilan edilenlerin kullandığı zordan daha az tecavüzkârdır! Ancak ‘kazın ayağı hiç de böyle değil’; çünkü şiddetin iki düzeyi, karşıt kutuplarda (dikotomiler) birbirini gerektirir. Yani her biri, içkin olarak ötekini devreye sokar. Ezenler/ezilenler ya da “yasal”/“yasadışı”nın kutupsallığı, şiddeti, sosyal düzenin bir ürünü (aracı) olarak var eder. Kutupsallığın bir ucu (egemenlerin yasal şiddeti) bir sosyal düzenin kurulması ve sürdürülme tarzıyla ilgiliyken, aynı zamanda da egemen hukukun ihlallerine karşılık düşer. Böylelikle öteki kutbun (yani ezilenlerin “yasadışı” ilan edilen) şiddetini reddeder. Ancak ezenlerin resmi şiddet üzerinde kurulu olduğu sınıflı-sömürücü toplumda öteki, yani ezilenlerin şiddeti, kendilerini ifade etmek için kaçınılmazdır.

Toplumun sınıf gerçeğiyle tanışmasıyla, “şiddet araçlarına sahip siyasal iktidar” (F. Engels) oluştu. Ve o günden beri iktidar, en gelişkin şiddet örgütlenmesidir. ‘Efendi/köle’ ayırımını üreten ve pekiştiren iktidar, Marx’ın “1844 El Yazmaları”nda ifade ettiği gibi, daha “sosyalleşmiş bir kurgulanım” içinde, “yöneten/yönetilen” ayırımını derinleştirirken irrasyonel özelliklerini pekiştirir. Gerçek karşısında gerileme ve güçsüzleşmesi insanın, diğer insanlar karşısında da korku duymasına, onları kendisine hasım olarak görmesine yol açar. Şiddet, böylelikle, yaşanan hayat tarzının dokusuna sindirilir. Yani şiddet egemen bireyin (efendinin), bağımlı bireye (köleye) uyguladığı eski zamanların basit şiddeti olmaktan çıkarak, sistem uyguladığı topyekûn şiddete dönüşür.

Ancak “şiddet” veya “terör” kavramları karşısında ne yönsüz, ne de yansız olmak mümkün olmadığı gibi, egemenlerin genellemeleriyle de yetinmek doğru değildir. Siyasal şiddeti yaratan ve örgütleyen sınıflı toplum iktidarındır. Sınıflı toplumlardaki devlet, en yetkin şiddet örgütlenmesidir. İnsan(lık)ı siyasal şiddete iten, sınıflı toplum örgütlenmesidir. Toplumsal ve tarihsel zorunlulukları dışalayan bir “terör” yoktur. Siyasal şiddeti, insanları ezen, sömüren sınıflı örgütlenmeler yarattı. O günden beri “terör” farklı sınıflar için farklı anlamlar kazanan siyasal bir gerçektir.

İktidarın (yani ezenlerin), haklarını elinden aldığı güçsüzlerin (yani ezilenlerin), kendilerini varetmek ve haklarını savunmak için başvurdukları (saldırgan) eylemleri meşru bulmamak mümkün değildir. ‘Terör’ kavramını, kendine ve ‘hukuk’una göre izaha gayret eden “YDD”nin sınıflı-sömürücü “hukuk”unun içinde çürüyen, aşağılık ve kirli bir şeyler vardır. Ezilenlerin özgürleşmeleri yolunda “kurucu şiddet” reddeden ve “suç” ilan eden bu “hukuk”, aslında “tutucu şiddet”in kılıfından başka bir şey değildir. Sınıflı-sömürücü iktidarların örgütlü şiddetine ve tepeden tırnağa terörist konumuna yanıt vermeden, soyut bir genellenenin “terör ve terörist” tanımlarıyla tarihten güncele yanıtlar vermek olanaklı değildir. Ne devletin ya da tahakküm edenlerin şiddeti ile ezilenlerin şiddeti aynı kefeye koyulabilir, ne de ezilenlerin saldırgan tarz-ı siyasetleri “terörizm” olarak mahkûm edilebilir... “Şiddet” bir tecavüz ise, tecavüz amaç değil, araç olabilir; kurmak için “yıkamak” üzere zora başvurulabilir. Zor kullananlar, düzene zarar vermeyi değil, düzeni arındırmayı, düzeltmeyi, frenlemeyi, yeniden kurmayı veya restore etmeyi istiyor olabilirler. Şiddet içeren davranışa girme sıklıkla, hatta belki genellikle, bir yeniden kurma girişimidir. Sınıflı-sömürücü hiçbir uygarlık türü zulmü aşamamış, aksine yetkinleştirerek derinleştirmiştir. Bu

²² F. Engels, Origin of the Family, Private Property and The State/Ailenin, Devletin, Özel Mülkiyetin Kökeni, Karl Marx and Frederick Engels, Selected Works in three volumes, c. 3, s.327, Moskova, Progress Publishers, Dördüncü Basım, 1977.

nedenle siyasal iktidarın kurbanı olan “yeryüzünün lanetlileri”nin özgürleşebilmeleri için “şiddet araçlarına sahip siyasal iktidar”a (egemenlere) başkaldıran “bastırılması olanaksız şiddeti, (...) kendini yeniden yaratan insandan başka bir şey değildir.” (F. Fanon) Tarih ve siyaset üzerine düşünenler için, şiddetin insanlık tarihinde oynayageldiği muazzam rol inkâr edilemez. Hobbes, “Kılınç olmaksızın sözleşmeler sözcükten başka anlam taşımaz,” diyordu.

F. Engels’in “Tarihte Şiddetin Rolü” adlı makalesinde izah ettiği gibi, “Bay Dühring için şiddet salt kötülüktür, ilk şiddet edimi de ilk günahdır, tüm anlatımı ilk günahın bugüne dek tüm tarihi nasıl bozduğu; o şeytansı gücün, tüm doğal ve toplumsal yasaları nasıl kirlettiği üzerinedir; kısacası bitmez tükenmez bir yakımadır. Ama tarihte şiddetin bir başka rolü daha vardır, devrimci bir rol; Marx’ın sözlerine göre, eski toplumun ebesidir o, göğsünde yeni bir toplum taşır; toplumsal hareketin donmuş ve ölmüş siyasal biçimlerini alt etmekte ve parçalamakta kullandığı araçtır o...”

O halde “YDD”nin dışlayıcı terörist-otoriter devletinin küresel terörün yegâne nedeni olduğunu; ve “YDD”nin tekelci hükümlerlik koşullarında kamuoyu ve sivil katılımı artık kocaman aldatmaca olduğunu bir an dahi göz ardı etmeden Lasson’un şu uyarısını anımsamalı/anımsatmalıyız: “Devlet herhangi bir hukuk düzenine tabi olamaz. Genel olarak deyimlemek gerekince de, kendi iradesinden başka bir irade ile bağlanamaz... Devlet, bencil iradenin sınırsız bir görünüşüdür.”

İşte bunun içindir ki; “ABD emperyalizmi = CIA + Gladio + Kontgerilla” formülü ya da “T.C = Susurluk + Özel Harp Dairesi” formülleri gerçek hayatın ta kendisidir...

Çünkü Max Weber’e göre, devlet, “yasal fiziki şiddet tekeli” kontrolünde tutan bir aygıttır. Sınıflı-sömürücü devleti ayakta tutan aslı işlevsellik illegaldır. Bir ucu mafyaya, diğer ucu da CIA’ya dayanan para-militer örgütlenmelerle ayakta kalır. Tüm bunlara da “Raison d’Etat” der!

Şimdi bir parantez açıp ekleyelim; “Amerikan Ulusal Güvenlik Çalışmaları Merkezi” eski görevlilerinden John Marks, 30 Haziran 1977 tarihli “International Herald Tribune”da der ki: “Son 35 yıldır ABD hükümeti terörizmden bir dış politika aracı olarak olağan biçimde yararlanmıştır!”

Bundan başka, Türkiye’de “var mı, yok mu?” tartışmalarının yıllardır sürdürüldüğü Özel Harp Dairesi, “yurt içinde ve dışında devletin güvenlik güçlerince yapılması sakıncalı olan operasyonları karşı-gerilla yöntemleriyle yürüten” bir örgüttür ve öz be öz ABD patentlidir... 1974’te Ecevit’in Başbakanlığı dönemin Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Semih Sancar “acil bir ihtiyaç için örtülü ödenekten para” istiyor. Ecevit paranın nerede harcanacağını sorduğunda, aldığı yanıt “Özel Harp Dairesi” için oluyor. Kendi ifadesiyle, “O zamana kadar adını bile duymamıştım Özel Harp Dairesi’nin” diyen Ecevit, bu dairenin paralarının nerden karşılandığını sorduğunda, “Amerika’dan” yanıtını alıyordu! Hiçbir resmi belgede izi görülmeyen bu dairenin nerede bulunduğunu sorduğunda, Ecevit’in aldığı yanıt “Amerikan Askeri Yardım Heyeti ile aynı binada” oluyor.²³

Polis Örgütünün ilk İstihbarat Başkanı Mustafa Yiğit, Türkiye’yi sarsan olayların temelinde Özel Harp Dairesi olduğunu anımsatarak, şunu diyor: “Gelişmeler beni şaşırtmıyor. Bu birlikteliğin temeli, Özel Harp Dairesi’nde atıldı. (...) Bildiklerimiz sadece ortaya çıkan olaylar. Bir de bilmediklerimiz var. (...) Türkiye’de polis, ‘istihbarat’ adı altında suç odaklarıyla yüz göz oluyor, içlerine giriyor, ajan kullanıyor. (...) Devlet kiralık katil kullanmaz. Oysa ortadaki olaylar, devletin, daha doğru bir yaklaşımla, devletin kilit noktalarındaki kişilerin kiralık katil kullandığını gösteriyor. (...) Türkiye’de NATO’nun uzantısı olarak Özel Harp Dairesi bünyesinde ‘Yıkıcı İşgalcilere Karşı Mukavemet Örgütü’ kuruldu. O dönemde Ülkü Ocağı mensupları da, bu örgüt görevlilerine yaklaştı. (...) İlişkiler zaman içinde sürekli beraberliğe dönüştü, iç içe girdi...”²⁴

“İyi de bunların somut kanıtı ne” mi?

²³ Bülent Ecevit, Karşı Anılar, s.36-37.

²⁴ Mustafa Yiğit, Hürriyet, 11 Kasım 1996, s.30

Susurluk... Ya da Süleyman Demirel'in, "Derin devlet bir realitedir. Derin devlet, askerdir"; veya Bülent Ecevit'in, "Derin devlet kontrgerilladır," açıklamalarıdır...

O HALDE TERÖRİST KİM?

Korku ve dehşet salmak anlamına gelen ve terör kelimesinden üretilen terörizm, ideolojik, sosyal, etnik, dini, siyasi ekonomik bir hedefin gerçekleşmesine yönelik olarak planlanarak toplumda korku yaratma amacını taşıyan, yasadışı ve kuralsız şiddet eylemi veya şiddet kullanma tehdididir. Bu anlamda terör, korkutarak ve dehşete düşürerek yönetmektir. Nitekim terörizm de saldırılandan daha büyük bir kitlenin hedeflenmesi, yasadışı siyasal ve stratejik amaçlarla bilinçli ve planlı şiddet kullanılması veya şiddet kullanma tehdidinde bulunulması söz konusudur.

Toplumun sosyo-ekonomik şartlarından ve devletten kaynaklanan terörü, Noam Chomsky şöyle ifade eder: "Terörizm konulu çalışmalarda iki farklı yaklaşım kullanılabilir. İlki konuyu ciddiye alan gerçekçi yaklaşım, ikincisi de terörizmin belirli bir güç sisteminin çıkarları doğrultusunda kullanıldığı propagandacı yaklaşım. Her iki durumda da nasıl yol alınacağı açıktır. Gerçekçi yaklaşım söz konusu olduğunda işe, terörizmi oluşturan faktörleri belirleyerek başlarız. Daha sonra, eğer ciddi isek, önemli örnekler üzerinde yoğunlaşarak olayın koşullarını araştırır ve nedenleri ve çözümleri belirleriz. Propagandacı yaklaşım farklı bir yolu dikte eder. Olaya terörün belirli bir düşmanın işi olduğu savıyla başlarız. Belirli bir kaynağa bağlayabildiğimiz koşullarda (bağlamanın nesnel koşullarının olup olmadığından bağımsız olarak) olayları 'terörist' aksiyonlar olarak tanımlarız. Kaynağa bağlayamadığımız durumda ise terörizm görmezden gelinir, bastırılır ya da 'karşılık verme' veya 'kendini savunma' olarak adlandırılır.

Propagandacı yaklaşımın genelde hükümetler ve totaliter yönetimler tarafından kullanılıyor olması şaşırtıcı değildir. İlginç olan Batı demokrasilerinde medya ve bilim insanlarının da bu yaklaşımı benimsemiş olmasıdır... Gerçekçi yaklaşıma baktığımızda öncelikle terörizm kavramı tanımlanır ve sonra da bunun uygulamaları incelenir ve bu parçaların nerelere uyduğu ortaya çıkarılır. Bu yaklaşımın bizi nerelere götürdüğüne hep birlikte bakalım...

*Terörizm ve haklı karşı koyma arasındaki sınır önemli. Bazen milliyetçi gruplar faaliyetlerini terör olarak nitelendirebilir, bazı saygın politikacılar ulusal nedenlerle terörü lanetleyebilir. Bu konuda özel bir örnek devletleşme öncesi Siyonist hareketidir. 1980'lerdeki 'terörizm endüstrisi'nin kaynağı İsrail'dir (daha sonra ABD'ye devredilmiştir) ve ideolojik bir silah olarak Filistin'e karşı kullanılmıştır.*²⁵

Örneğin "İsrail'in ilk Eğitim Bakanı Ben-Zion Dinur, 'Bizim ülkemizde sadece Yahudiler için yer vardır. Araplara şunu söyleyeceğiz: Defolun! Eğer bunu yapmazlarsa ve direnirlerse, onları zorla dışarı çıkaracağız,' der..."²⁶

Devam edersek: "Devlet terörizmi programları, ABD Ordusu'nun gelenek dışı savaşının ve Özel Kuvvetleri'nin vazgeçilmez unsurlarıdır."²⁷

"Halkın davasına düşman olanların dışında herkese elimizi uzatıyoruz... Yurdun ve halkın özgürlüğüne düşman olanlar her zaman, halkın soylu davası uğruna kendini feda edenlere haydut gözüyle bakmışlardır!" diye haykıran Emiliano Zapata'nın saptamalarındaki gerçeğin altını özenle çizerek soralım: Gerçek terörist kim; Carlos mu? "YDD" mi?"

Evet, evet; "Made in USA", "terör" söylenceleri ayyuka çıkmışken sormak gerek: "Terör ne? Terörist kim?" "Terörist" Carlos mu; yoksa "Yeni Dünya Düzen(sizliği)" ("YDD") mi? İngiltere'nin kendi elleriyle yarattığı bomba

²⁵ Noam Chomsky "Uluslararası Terörizm: Görüngü ve Gerçek", Western State Terrorism, Alexander George, ed., Polity Press, 1991, Cambridge.

²⁶ Seyyid Reza Ameli, "Dünyanın Filistinleştirilmesi", Kudüs Dergisi, No:6, s.89-90-92-94.

²⁷ Micheal Mc Clintock, "Amerikan Doktrini ve Kontrgerillacı Devlet Terörü", Micheal McClintock, ed: Alexander George, Western State Terrorism, Polity Press 1991, Cambridge.

IRA ya da barışı isteyen SINN FEIN mi? İspanya mı veya yıllardır kan kusturulan Bask'ın ETA'sı ya da HERRI BATASUNA'sı mı?

Kavram kargaşasının körüklendiği "YDD" koşullarda, gerçekten "terörist" kim? Zapata'nın torunları EZLN ve EPR mi; yoksa "YDD" Meksika'sı mı? "Terörist" kim? Kolombiya'da FARC mı? Guatemala'da URNG (Ulusal Devrimci Birliği) mi? Uruguay'da TUPAMARO mu? Sri Lanka'nın özgürlük savaşçısı LTTE mi? Peru'da MRTA mı, AYDINLIK YOL mu?

Terörist kim Filistin'deki Siyonizm mi, yoksa İntifada'nın eli taşlı çocukları mı?

Bu soru(n)ları yanıtlamak için küreselleşmenin istikrarsızlık-belirsizlik-tüketim-terör deryasına içkin saptamalar; öncelikle, yaşanan gerçeği kavramak ve çözümlenmekle mükelleftir! Nasıl bir dünyada yaşamak zorunda bırakıldığımızı kavramadan; insan(lık)a hangi koşulların dayatıldığını görmeden; "ötekileri" yaratan kapitalizm ile hesaplaşmadan; yeni Ortaçağ'ını yaşayan dünyadaki "Uygarlık Krizi" ve egemenlerce "terör aygıtına" dönüştürülerek, sınıflı-sömürücü eşitsizliği pekiştiren devlet eliyle hiçleştirilen insan(lık)ın hâl-i pür melali konusunda fikir sahibi olmadan "Terörizm" konusunda ahkâm kesmek, sadece propaganda amaçlı bir gevezeliktir!

Kuşkusuz son yıllarda en çok tartışılan konuların başında "terörizm" geliyor. Ama bu tartışmalar tam bir sağırklar-körler diyalogunu andırıyor.

Terörün kaynaklarına inmeden terörizmin kavranamayacağı çok açıktır... Birilerini teröristlikle suçlarken çok ihtiyatlı davranmak gerek. Eylem biçimine bakarak eylemcinin kimliğini söylemek her zaman doğru sonuçlara götürmeyebilir. Çünkü aynı yöntemi hükümetler, kendi halklarına, devletler başka ülkelere ve siyasi gruplar muhaliflerine karşı uygulayabilmektedirler. Buna sayısız örnek göstermek mümkündür.

İsrail ya da ABD hükümetleri her fırsatta teröre karşı olduklarını açıklamakta, hatta teröre karşı mücadele verdiklerini ileri sürmektedir. Kuşkusuz, terör günümüzde en çok istismar edilen konuların başında gelmektedir. Bhopal olayı, Sabra ve Şatilla olayı, Endonezya'da, Filipinler'de, Vietnam'da, Orta Afrika ülkelerinde yaşanan olaylar her türlü uyuşturucu ve seks ticaretini kışkırtanlar, silah tüccarlarının pazar arayışı içinde icat ettikleri olaylar, siyasi cinayetler, baskılar, kovuşturmalar birer terör çeşidi olarak düşünülemez mi?

Kimi terör olayları vardır, savaşa benzemektedir; kimi savaşlar vardır, terörden farksızdır. Hatta özel savaş birimleri giderek terörü sistemli bir savaş biçimi olarak benimsemekte, bu amaçla özel silahlar geliştirmektedir. Uzayı silahlandırmak, milletleri silah zoru ile baş eğmeye zorlamak, para oyunları, siyasî kombinezonlar gizli bir terörün belirtileri değil mi?

Eğer bu tür hareketleri de terör kapsamına alacak olursak gizli terör, açık terörden daha yaygın ve etkin bir kurum olarak ortaya çıkacaktır. Karnını doyurmak için böbreğini satan insanlar, kendilerine yönelik bir terörü yaşamıyor mu? Güney ülkelerdeki nükleer atık depoları, askeri üslerde stoklanan kimyasal silahlar, uzaya yerleştirilen savaş araçları tüm insanlığa yönelik şiddet ve terörün bir bölümünü oluşturmaktadır. Doğal çevrenin tahribine yol açan gelişmiş güzel sanayileşme ve askeri deneyler, aslında insanı da kuşatan dünyanın, doğanın kendine yönelik bir şiddet gösterisi olarak kabul edilebilir...

Basit bir saptamayla 6 milyarlık dünya nüfusunun 3'te 2'sini yani 4 milyarını 2 dolarlık yoksulluk sınırı altında yaşamaya mahkum eden emperyalizm en yaygın ve yoğun küresel terörün baş sorumlusu olmuyor mu?

Ya küresel ısınma (iklim değişimi) ile devreye sokulan ekolojik felakete ne demeli?

Gerçek terörist, sınıflı sömürücü toplum ve onun bekasını hedefleyen şiddet örgütlenmesidir (yani devlet'tir.)! Uzağa gitmeyin, bir an Irak'ı (Felluce'yi) düşünün... Şehirlere, hastanelere bombalar yağdırılır, sivil, yaralı, silahsız insanlar öldürülür veya hükümetlere darbe girişimleri düzenlenir. Bunları yapanlar asla egemen terör/terörist tanımlaması kapsamına sokulmaz. Çünkü, onlar güçlüdür...

BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın görevlendirdiği bir heyet, kendisine karşı ortak tavır alınamayan terörizm tanım getirmiş. Gazetelerde çıkan bu habere göre, heyet terörü şöyle tanımlıyor: "Herhangi bir hükümeti veya uluslararası bir kuruluşu, bir şeyi yapmaya ya da yapmamaya zorlamak amacıyla halkın gözünü korkutmaya

yönelik hareketler kapsamında ortaya çıkan ve sivil veya silahsız kişilerin ölümüne yol açan ya da bedensel olarak ciddi zarar veren her hareket terördür”!

Bu tanıma göre, zaten baştan devletlerin ve uluslararası kuruluşların yapacağı şeylerin terör kapsamına girmeyeceği bir bakıma kabul ediliyor. Ve bu kanıyı haklı çıkaracak biçimde rapor şu ifadelerle devam ediyor: “İşgal durumu ve direnişin sivilleri öldürmeyi mazur gösterecek hiçbir nesnel geçerliliği yoktur”. Zamanlama gerçekten mükemmel, ABD özgürlük getirme safatasıyla sivil veya silahsız insanları tüm dünyanın gözü önünde bilinçli bir biçimde öldürürken, işgal altında olanlar değil de saldıranlar korunuyor. Bunu yapan da dünya barışının sözde koruyucusu BM’dir...

Ve BM’nin “terör tanımı”na göre, terörist işgalci ABD değil, direnen Iraklılardır!

Terörist kimdir diye sorulduğunda birçok farklı yanıt alınabilir. İsrail’e göre eli taşı “Küçük Generaller”dir, Hamas’tır... Ama bunu bir de Siyonist zulüm altındaki Filistinlilere sorun bakalım... Afganistanlı, Filistinli, Iraklı insanlar için tereddütsüz en büyük terörist emperyalist ABD’dir...

Evet devlet terörü hem “ulusal” hem de uluslararası düzeyde vardır. Bunun uygulanabilmesi için devletin (yani güçlüünün) birini “terörist” ilan etmesi yeterlidir... Bu yapıldığında ya Vietnam, Kore, Afganistan ve Irak örneklerinde olduğu gibi doğrudan müdahale ya da Şili, Küba ve Venezuela örneklerinde olduğu gibi dolaylı müdahale yolu seçilir. Şehirlere, hastanelere, düğünlere bombalar yağdırılır, sivil, yaralı, silahsız insanlar öldürülür veya gayriresmi biçimde hükümetlere darbe girişimleri düzenlenir. Bunları yapanlar ise asla terör tanımlaması kapsamına sokulmaz. Çünkü, onlar güçlüdür ve amaçları özgürlük getirip terörü engellemektir. Bu da onlara kimin terörist olduğunu belirleme yetkisi vermektedir. Dolayısıyla kendileri iyi, işgale karşı ülkesini savunanlar ise terörist olacaktır. Bütün bunlara sessiz kalanlar mı? Onlar, farkında olmasalar da katliama ortak olmaktan başka bir şey yapmıyor...

“TERÖRİST” İLAN EDİLENLER HAKKINDA

Bu durumda; özgürlükleri gasp edildiği için dövüşenlerin “terörist” ilan edilmesine gelince: Edward Said 1984’te yayınlanan “Permission to Narrate” başlıklı makalesinde terör/terörist meselesini, “Filistin olaylarının anlatılmasına ilişkin bir retorik sorunu” olarak tanımlar. Ona göre herhangi bir siyasi eylemin terörizm olarak görülmesi ona siyaset, tarih, gelenek ve yorumun bulunduğu bir anlatı statüsü tanınmaması demektir. Bu açıdan bakınca son yıllarda, hele de Bush’un yeniden seçilmesinden sonra kendini güçsüz ve çaresiz hisseden kesimlerin, ABD hegemonyası ve işbirlikçilerinin “devlet terörüne” karşı neredeyse tek meşru silah olarak kutsadıkları “ezilenlerin terörüne” bir eleştiri getirmek cesaret ister...

Çünkü Terry Eagleton’ın deyişiyle, “İntihar bombacıları ve açlık grevcileri, zayıflığı güce dönüştürmeyi amaçlar. Düşmanlarının tersine ölüme hazır oldukları için, düşmana karşı ruhani bir zafer kazanırlar. Asıl özgürlük, ölümden korkmamaktır. Artık ölümden korkmuyorsanız, siyasi iktidar da sizi korkutamaz. Kaybedecek hiçbir şeyi olmayanlar çok tehlikelidir. Fakat aynı zamanda intihar bombacıları hasımlarını, varlıklarının kontrol edebildikleri yegâne veçhesiyle, yani gövdeleriyle şaşırtırlar.

Efendilerini, varlıklarının bu manipüle edilebilir kısmından mahrum bırakarak dokunulmazlık kazanırlar. Yokluktan daha tahakküm edilemez bir şey yoktur. İntihar bombacıları, iktidarın elinden kaçıp kurtularak, onu aklının almadığı bir durumla baş başa bırakarak, muktedirleri kendi manasızlıklarını ifşa etmeye zorlar.”²⁸

“Bu da neyin nesi” mi? Yanıt(lar) çok açık...

“Özgürlüğe mahkûm edilmiş insan, dünyanın bütün ağırlığını kendi omuzları üzerinde taşır,”²⁹ der Jean Paul Sartre...

²⁸ Terry Eagleton, “Ölmek İçin Değil, Adalet İçin”, The Guardian, 26 Ocak 2005.

²⁹ Jean Paul Sartre, L’Être et Néant, Idées, Gallimard, 1943, s.639.

“Her defasında insanlığa, kendi kişisinde olduğu kadar başka herkesin kişisinde de, sırf araç olarak değil, aynı zamanda da amaç olarak davranacak biçimde eylemde bulun...”³⁰ “Kendi onurunu koruyan, insanlığın da onurunu korumuş olur,” der Immanuel Kant...

“İnsan olmak özellikle sorumlu olmaktır...”

“Herkes herkesten sorumludur. Herkes tek sorumludur. Herkes herkesin tek sorumlusudur...”

“Kimse kendisini hem sorumlu hem umutsuz hissetmez...”

“Bizi kurtaran bir adım atmaktır. Sonra bir adım daha. İnsan aynı adıma hep yeniden başlar...”

“İnsanlar bir kere olayın içine girdiler mi artık ondan korkmaz olurlar. Yalnız bilinmez olan ürkütür insanları. Ama o bilinmezle yüz yüze gelen kişi için o bilinmez artık bilinmez değildir...”

“Yaşam yavaş yavaş doğmaktır...”

“Gözler kördür, yürekle aramak gerekir...”

“Geleceği hazırlamak şimdiyi kurmaktan başka bir şey değildir...” der Saint-Exupéry...

“İnsan ne için yaşıyorsa, onun büyüklüğü ve önemi kadar yükselir,” der H. Wolpoole...

“İdealin hemen arkasında hayat durur,” der Adorno...

“Eylem, benim hayatımda, doğrudan doğruya hakikate bakmak açısından bir olgudur, daha genel ve her şeyden daha sürekli, evrensel bir artarda gelişin ben’deki (moi) ifadesidir. O, ben’siz kendi kendine meydana gelmez. Bir olgudan ziyade bir zorunluluktur,”³¹ der Maurice Blondel...

“İnsanlar birbirleri içindir, birbirlerine aittir,” der Goethe...

“İşin güç kısmı, insan olmak değil, insan kalmaktır,” der A. Mazerelles...

“Hiç ayak basmadığımız bir dünyayı değiştiremeyiz,”³² der T. Eagleton...

Ve nihayet “Bu dünyadan gitmek zorunda kalacağımız gün, arkamızda daha iyi bir dünya bırakmak, iyi bir insan olmuş olmaktan daha önemli olacaktır,”³³ diye haykırır H. Arendt...

³⁰ Immanuel Kant, Ahlâk Metafiziğinin Temellendirilmesi, çev: İoanna Kuçuradi, Hacettepe Üniversitesi Yay., 1982, s.46.

³¹ Maurice Blondel, L’Action tome:II, Paris, 1937, s.16.

³² T. Eagleton, Kapı Bekçisi, çev: G. Ezber-R. Kahraman, Bilge Kültür Sanat Yay., 2002, s.21.

³³ H. Arendt, Vies Politiques, s.227-228.